

Een korte geschiedenis van de Oostendse Spuikom

Putten vind je hier à volonté; putten waarin gegraven en gebouwd wordt, grote en kleine, voorlopige en duurzame, overstromde en drooggelegde, diepe en ondiepe, gewelfde en ongewelfde, maar er is er maar één die zich de pit mag noemen. Die naam is voorbehouden voor het grote waterreservoir dat tussen Bredene-Sas en de Oostendse wijk Opex ligt.

Onbenut

Het kan haast niet anders dan dat menig projectontwikkelaar er zijn begerig oog op heeft laten vallen. Hoeveel huizen kun je niet bouwen op 80 hectaren 'onbenutte' grond? Onbenut? In zekere zin wel, want officieel heet het gebied wel Spuikom, maar als dusdanig heeft het nooit gefunctioneerd. Dat was nochtans wel de bedoeling toen de nieuwe haveninstallaties in Oostende in 1905 in gebruik genomen werden. Oostende had eerder al een Spuikom. Die bevond zich in het gebied dat we vandaag de Oosteroever noemen. Bij laag tij liet men het water uit die Spuikom weglopen. Het schurend effect van de watermassa maakte de beperkte havengeul weer vrij van slib.

Arbeidsters van Halewyck & Cie sorteren oesters die in de Spuikom gekweekt werden. De firma stelde 15 à 20 personeelsleden tewerk. (Foto collectie VLIZ)

In de nieuwe, uitgebreide haven kwam de Spuikom evenwel achterin te liggen. Het is zeer de vraag of de hele voorhaven en de langere havengeul daarmee gekuist konden worden. Bovendien wezen proeven in 1912 uit dat het uitschurende effect van de nieuwe Spuikom de stabiliteit van de Cockerill-kaai ondermijnde en schade toebracht aan de aangemeerde schepen. De regering besliste wel om verbeteringen aan te brengen, maar daar stak de eerste Wereldoorlog een stokje voor. Na die oorlog kwam er niets meer van in huis, enerzijds omdat de bezetter de spui-inrichting grotendeels vernietigd had, anderzijds omdat de baggeraars inmiddels efficiënt materiaal hadden ontwikkeld om de taak op zich te nemen. En daar lag dan *de pit*, een bouwkundige miskleun, een onbenutte waterplas van 80 hectaren.

Visserijsector en Spuikom

In die tijd werd de visserij overheerst door machtige vennootschappen die in 1908 al 26 stoomschepen uitreedden. Die zgn. visbakken meerden in de stad aan. De kaaien lagen bezet met hoge stapels gezaagd hout en er was een drukke spoorwegtrafiek ten zuiden van de vismijn ('de cirque') die eveneens in de stad lag. De stoomschepen moesten bij het vertrek grote hoeveelheden water, ijs, briketten en proviand aan boord brengen, want ze bleven tot 20 dagen op zee. Plaatsgebrek alom! De Handelskamer van Oostende pleitte er in 1907 al voor om een nieuwe vissershaven op de Oosteroever uit te bouwen. In afwachting dat die er (in 1934) zou komen liet de Oostendse

Dank zij Halewyck heroverde de 'Ostendaise' weer de Belgische markt, een positie die deze Oostendse delicatessie in de jaren twintig verloren had. (Foto collectie VLIZ)

visserij haar oog op de waardelose Spuikom vallen. Zouden de stoomschepen daar niet terecht kunnen om er te bunkeren? De idee kwam van reder Aspeslagh en werd gesteund door andere groten zoals Baels, Bauwens en Golder. Het voorstel van de reders werd evenwel afgewezen. *De pit* bleef er onbenut bij liggen.

Toch benut

Onbenut? Niet helemaal. Naast me ligt een antiquarisch kleinood, een toerismeboek dat in 1896 uitgegeven werd en dat *La vie d'Ostende* heet. Het staat vol tekeningen van de genaamde Mars die zich in dergelijk werk specialiseerde. Daar staat o.a. een prent met als ondertitel: 'SLIKENS. Un coin délicieux, où il fait bon se laisser vivre – tout près des parcs d'huitres et de moules.' De tekening toont een plas water die me sterk aan de Spuikom laat denken. Twee wandelaars verpozen in het gras en genieten van het uitzicht. Op de plas zijn zeil- en roeiboortjes actief. Mijn vermoeden wordt versterkt doordat het onderschrift verwijst naar Sas-Slijkens, de Bredene wijk waar *de pit* ligt. Maar de Spuikom is in 1896 nog niet uitgegraven. Waarom is dat beeld dan zo herkenbaar? Dat komt doordat de Spuikom ook vandaag door randbewoners en voorbijgangers gebruikt om te verpozen, om te genieten, om er te spelevaren en garnalen te vangen, net zoals ik dat ook in mijn kindertijd heb zien gebeuren. Onbenut is *de pit* bijgevolg alleen maar voor degenen die nut met geldgewin verwarren.

Ostendaise

Nuttig was *de pit* alvast voor de familie Halewyck, sinds jaar en dag actief in de oesterbranche. In 1934 begonnen enkele firma's, waaronder deze van Raoul Halewyck, proeven uit te voeren om in *de pit* tot integrale oesterkweek over te gaan. In 1938 was Halewyck & Cie de enige oesterkweker die daar nog aanwezig was. In 1939 had de 'Ostendaise' door zijn inspanningen de Belgische markt heroverd (een positie die deze Oostendse delicatessie in de jaren twintig verloren had). En toen werd het weer oorlog.

DE LAATSTE VUURTORENWACHTER
op het internet

Kijk eens naar
florsnieuweblog.blogspot.com

De bezetter gebruikte *de pit* nu als basis voor zijn watervliegtuigen. 1,8 miljoen oesters werden door die ingreep vernietigd. Onmiddellijk na de oorlog toog Halewyck weer aan de slag, maar het duurde tot 1956 vooraleer er weer aan integrale oestercultuur gedacht kon worden. In die jaren stelde Halewyck rond *de pit* 15 à 20 personeelsleden tewerk. Maar *de pit* was wel 16 jaar niet meer gebruikt geweest. Het slib, de verzanding, parasieten en beoedeld zeewater maakten van de teelt een hachelijke onderneming. In de strenge winter van 1963 ging heel de oogst verloren. In 1973 jaar bracht de onderneming nog 268.555 oesters op de markt, maar door de slechte waterkwaliteit was ongeveer 30% van de uitgezette oesters verloren gegaan. Halewyck zette er een punt achter. Intussen had *de pit* wel een nieuwe bestemming gekregen. De plas (1,65 m bodemdiepte, 1,5 m waterdiepte) was uiteraard een ideale plek voor waterrecreatie. Daarom werd er in 1968 gestart met de bouw van hellingen en aanlegsteigers. Later zouden ook mijn kinderen daar initiatielessen in het zeilen volgen. Zeescouts, Bloso, VVW maken van *de pit* sindsdien dankbaar gebruik om er hun watersportactiviteiten te ontwikkelen. Er wordt ook vandaag nog altijd gevist.

In 1973 bracht Halewyck nog meer dan 268.000 oesters op de markt, maar door de slechte waterkwaliteit was 30% van de oogst wel verloren gegaan. (foto collectie VLIZ)

De komst van een waterzuiveringstation in Oostende en de realisatie van rioleringswerken verbeterde de waterkwaliteit. Jacky Puystens besloot om de oesterteelt een nieuwe kans te geven. Eind 1994 kocht hij met zijn 'Aquacultuur-centrum De Oesterput' de gebouwen van Halewyck en begin 1996 werden er weer platte oesters uitgezet. In december 1997 konden liefhebbers weer proeven van een echte 'Oostendaise'. In de loop van de jaren kreeg Puystjens echter af te rekenen met verschillende tegenslagen (parasieten en verstikking) die een groot commercieel succes in de weg stonden. Door al deze natuurlijke bedreigingen blijft de grootschalige kweek van de Oostendse oester een moeilijke zaak. Dat belet niet dat de Spuikom de vandaag de enige plaats aan de Belgische kust is waar oesters gekweekt worden.

Flor Vandekerckhove

BOEKEN

FRANK NEYTS

Rond een eiland varen

Bij Adlard Coles Nautical verscheen de tweede editie van "Sailing around the UK and Ireland", geschreven door Roger Oliver. Gebaseerd op Roger Oliver's populaire artikelenreeks in 'Practical Boat Owner', neemt deze gedetailleerde praktische gids u mee rondom het Verenigd Koninkrijk, hetzij aan het roer van uw boot, hetzij gezellig thuis in uw fauteuil.

Het boek zal iedereen aanzetten tot een bezoek aan de prachtige Britse kustlijn, waarbij de auteur van "Sailing around the UK and Ireland" alle advies geeft om van dit bezoek optimaal te genieten. De jongste editie van zijn boek bevat bovendien een volledig nieuwe sectie toegewijd aan alternatieve noordelijke routes, inclusief de oostkust van Ierland, Oban en de Outer Hebrides.

In de jaren zestig werkte de auteur tot tweemaal toe een solorondvaart rond het Verenigd Koninkrijk af. In zijn boek toont hij aan dat iedereen in zijn voetsporen kan volgen vanuit gelijk welk vertrekpunt langsheen de Britse kust. Tot in de kleinste details bespreekt hij de voorbereidingen, de keuze van de route, diepgaand stap-per-stap passage planning, gedetailleerde kaartenroutes en waypoints, elektronische navigatie, evaluatie van de weersomstandigheden, enz.

Het boek is prachtig geïllustreerd en de tekst leest vlot mede door de vele opgenomen anecdotes.

"Sailing around the UK and Ireland" (ISBN 978-1-4081-3713-0) telt 170 pagina's. Het boek, uitgegeven als softback op A4-formaat, kost £22.00. Bestellen kan via de boekhandel, of rechtstreeks bij de uitgeverij Adlard Coles Nautical, 38 Soho Square, London W1D 3HB, UK. www.adlardcoles.com.

Tussen Wal en Schip

Bij Davidsfonds Uitgeverij verscheen recent "Tussen Wal en Schip. Erfgoed op en rond het water in Vlaanderen". Robert Declerck en Margit Sarbogardi tekenden als auteurs. Fotografie door Jan Crab. Geen leven zonder water. Water heeft altijd een belangrijke rol gespeeld in onze geschiedenis. Dorpen en steden werden gebouwd langs rivieren en meren. Water was onmisbaar als drank en als voedselleverancier. Bovendien zijn waterwegen al jarenlang een ideaal transportmiddel, noodzakelijk voor handel en industrie. Binnenschepen en woonboten, sluisen, vuurtorens, watermolens en scheepswerven, badhuizen, waterburchten, visserijen...

In Vlaanderen is er heel wat erfgoed dat rechtstreeks of onrechtstreeks verband houdt met water. Talloze sites zijn erkend als beschermd erfgoed en zijn een bezoekje waard.

"Tussen Wal en Schip" neemt je mee langs waardevol watererfgoed. Talrijke tips en leuke adresjes zetten je op weg. Praktische toeristische informatie wordt afgewisseld met sagen en legenden waarin water de hoofdrol speelt. Een handige gids en een aanrader voor wie één aspect van het Vlaamse erfgoed beter wil leren kennen.

"Tussen Wal en Schip" (ISBN 9-789058-267733) werd op handig formaat uitgegeven en telt 172 pagina's. Het boekje kost 16,95 euro (exclusief 4,5 euro verzendingskosten). Bestellen kan bij Davidsfonds Uitgeverij, Blijde Inkomstraat 79-81, B 3000 Leuven (België). Tel. +32(0)16/31.06.00, Fax +32(0)16/31.06.08, e-mail: uitgeverij@davidfonds.be.

verzekeringen

VANDEKERCKHOVE - Smets

Dirk en Kris

ING bank

Driftweg 13 - 8450 Bredene

Verzekeringsmakelaar CDV nr 13615
dirk.vandekerckhove@portima.be
kris.smets@vdksmets.be

Tel. 059 33 05 11
 Fax 059 32 50 36